

12. Ягодзінський С.М. Конвергенція інформаційних мереж як стратегічна соціокультурна інновація // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія.

Культурологія: Збірник наукових праць. – Вип. 1 (23). – К.: НАУ, 2016. – С. 34-38.

С.Н. Ягодзинский

ПРИНЦИПЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГЛОБАЛЬНЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СЕТЕЙ: СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ АСПЕКТ

Исследуются принципы социального программирования и конструирования в пространстве глобальных информационных сетей. Обосновывается идея возможности манипулирования общественным сознанием с помощью методов распределенных параллельных вычислений и алгоритмов К. Петри. Установлено, что внедрение Grid-систем разрушает концептуализацию Интернета как диверсифицированного, равноправного, универсального пространства, лишает социальные институты экономических, политических, культурных и других видов противоречий. Определены принципы развертывания социальной информационной инфраструктуры, к которым отнесены принципы когерентности и рекурсии информационных сетей.

Ключевые слова: глобальная информационная сеть, глобальная сетевая архитектура, информационная рекурсия, информационная когерентность, социальное программирование

S. Yahodzinskyi

PRINCIPLES OF FUNCTIONING OF GLOBAL INFORMATION NETWORKS: SOCIAL AND PHILOSOPHICAL ASPECT

The principles of social programming and the design of global information networks are explored. The idea of the possibility of manipulating the public consciousness using the methods of distributed parallel computations and Petri algorithms is substantiated. It is established that the introduction of Grid systems destroys the conceptualization of the Internet as a diversified, equitable, universal space, which deprives social institutions of economic, political, cultural and other kinds of contradictions. The principles of the deployment of the social information infrastructure are defined. They include the principles of coherence and recursion of information networks.

Keywords: global information network, global network architectonics, information recursion, information coherence, social programming.

УДК 316.325 : 172.3 (045)

М.А. Абисова

КОМУНІКАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КУЛЬТУРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Національний авіаційний університет

Анотація. У статті досліджуються комунікативні можливості соціокультурної багатомовності сучасного світу на шляху досягнення взаєморозуміння представників відмінних культурних спільнот. Міжкультурна комунікація постає як діалектична єдність діалогу та конфлікту культур, в рамках якої, з одного боку, відповідно до раціонально визначених цілей та норм нівелюються істотні відмінності між культурами, з іншого, – під впливом ірраціональних чинників вони загострюються.

Ключові слова: діалог, конфлікт, комунікативний потенціал, міжкультурна комунікація, інформаційне суспільство.

Вступ

У різних типах культур, які є характерними для типів та видів суспільств, що історично змінюють один одного, можна виявити як загальні, інваріантні, так і особливі, специфічні риси, відповідно до яких здійснюються певні види діяльності, поведінки і спілкування. Якщо раніше окремі країни і народи світу були частково або повністю ізольовані один від одного, то тепер в умовах розвитку глобального ринку, посилення міграційних процесів, зростання міжнародного туризму вони виявилися у тісних відносинах взаємозалежності. У зв'язку з цим вивчення можливості взаєморозуміння з представниками інших культур у всіх областях діяльності людей набуває особливої актуальності.

Постановка завдання

Метою статті є виявлення різних форм міжкультурної комунікації сучасних суспільних систем в умовах застосування інформаційних технологій.

Ступінь розробки проблеми

Вперше поняття міжкультурної комунікації як опосередкованого спілкування між представниками різних культур було сформульовано у 1954 р. в роботі Г. Трейдера і Е. Хола «Культура і комунікація. Модель аналізу». У другій половині ХХ ст. у соці-

льно-філософській літературі поширення набули два основні підходи до інтерпретації міжкультурної комунікації.

Відповідно до першого комунікація розглядається як угода, взаємний обмін на основі еквівалентності. Витоки такого розуміння лежать у доктрині суспільної угоди, створеної у лоні просвітницької ідеології ХVІІІ ст. Учасники угоди діють відповідно до її положень й сприймають інших людей лише у світлі договірних зобов'язань, тобто безособово. Так, будь-яку соціокультурну взаємодію людей як «угоду» розглядає Фр. Барт у роботі «Моделі соціальної організації». Визначаючи економічну угоду як основу і прихований зміст будь-якої культури, Е. Ліч, автор книги «Культура і комунікація», вважає, що на практиці комунікацію і економіку неможливо розділити: «Навіть у такому очевидно символічному комунікативному дійстві, як християнська літургія, – зазначає він, – де священик пропонує учасникам хліб та вино і заявляє, що цей хліб та це вино є відповідно тілом і кров'ю Ісуса Христа, має місце економічна підоснова. Хтось колись мав ці хліб й вино купити» [6, с. 10]. Зрештою, Е. Ліч вважає, що у будь-якому акті комунікації існує економічна основа; в будь-якому явищі міжособистісного спілкування він вбачає економічний зміст.

Інтерпретація взаємодії людей як угоди (за влучним висловом німецького вченого Ф. Кауфмана, «контакт замість контракту») стала предметом аргументованої критики з боку філософсько-антропологічних та персоналістських концепцій. М. Бубер, К. Ясперс, М. Бахтін, Ф. Розенцвейг, Ф. Ебнер, С. Франк розглядають комунікацію індивідів як процес, що веде до розуміння шляхом діалогу, спілкування. Точка зору на комунікацію, що полягає у визнанні особистісного аспекту цього процесу і націленості його на розуміння людьми один одного, найбільшого поширення набула у психологічному напрямку культурної антропології. Низка представників соціальної антропології (А. Редкліф-Браун, Ф. Боас, А. Кребер) головну увагу приділяють емоційному настрою суспільства, психологічним результатам спілкування, мірі задоволення/незадоволення цієї базової потреби людини у конкретних історичних умовах. Ідея розуміння іншого, руйнування бар'єрів, що заважають комунікації, спілкуванню культур, отримала послідовну реалізацію у філософській системі В. Дільтея, «методі вживання» А. Кребера, концепції інтерсуб'єктивності А. Шюца.

Теорія міжцивілізаційного діалогу розроблялася в роботах О. Шпенглера, Дж. Тойнбі, К. Ясперса, М. Вебера, Н. Еліаса, П. Сорокіна, Ш. Ейзенштадт, Л. Февра, Ф. Броделя, О. Тоффлера, Д. Белла, І. Валлерстайна. Ініціатором сучасного етапу формування теорії діалогу цивілізацій став відомий політолог С. Хантінгтон, чия концепція «зіткнення цивілізацій» була піддана критиці у цивілізаційних теоріях мусульманських вчених М. Хатамі, А. Абдель-Малека, Х. Насра, К. Турана, Харб Алі, Т. Алі, М. Аббаса та ін.

В українській філософії звернення до парадигми діалогу, мови, мовлення та комунікації у руслі лінгвістичного прагматизму знайшло відображення у працях А. Лоя, А. Єрмоленка, В. Ляха, Л. Ситніченко, О. Ведрова, О. Висоцької, В. Малахова, М. Тура та інших.

Основна частина

Кожне конкретне співтовариство (цивілізація, держава, народність та т. і.) створює свою власну культуру як сукупність позабіологічних засобів та механізмів людської діяльності, необхідних для адаптації до природного середовища і для регуляції суспільного життя. Як наслідок, виникає безліч культур, зіткнення з якими переконує в існуванні відмінностей між ними. Серед факторів, що обумовлюють ці відмінності, можна назвати навколишнє середовище та історію як унікальний розвиток подій.

Проблема культурних відмінностей є багатовимірною. Культурні відмінності *всередині* конкретно-історичної спільноти можуть проходити за різними поділами: способом діяльності (матеріальна, духовна); спрямованістю (народна, елітарна, масова); цінностями (традиційна, субкультура, контркультура) та ін. Сучасні суспільства структуровані як нації-держави, однак кордони етносів і цивілізацій рідко збігаються з межами держави. У зв'язку з цим, поряд із вищезначеними відмінностями, доцільно говорити також про міжетнічний, міжцивілізаційний поділ культури.

У разі порівняння між собою культур різних суспільств, традиційним є їхній поділ за способом виробництва на: «передіндустріальну», «індустріальну» та «постіндустріальну». Вихідною суперечністю руху доіндустріальних суспільств, заснованих на традиційних (комунітарних) типах соціальності, до економічних, соціальних та політичних систем, характерних для розвинених постіндустріальних країн, є накладення і взаємодія принципово різних типів соціокультурної регуляції. Значення має питання про те, які сили приводять у дію процес модернізації. Якщо він розгортається з об'єктивних передумов відповідно до волі та настроїв більшості населення, модернізація на самому Заході є ендогенною, тобто має внутрішні причини [5, с. 121-122]. Інша справа з незахідними країнами та народами, які перебувають в умовах традиційного суспільства, що розвивається відповідно до внутрішньої логіки. Процес модернізації, нав'язаний ззовні, можна назвати екзогенним, тобто таким, який не впливає з внутрішніх потреб та природного розвитку самого суспільства. Суспільства, які зазнали екзогенної модернізації, можна розбити на два класи:

- ті, що зберегли політико-економічну самостійність (або вибороли її у ході антиколоніальної боротьби);
- ті, що її втратили [5, с. 123].

У будь-якому випадку для створення передумов та умов модернізації необхідним є запозичення західних моделей та цінностей (капіталізм, ринок, лібералізм, демократія), які здаються універсальними й загальнолюдськими [1, с. 27]. С. Хантінгтон указує на ту обставину, що під формальними конструкціями національних держав та ідеологічних таборів знаходяться тектонічні плити колективного несвідомого, що не долаються модернізацією, колонізацією, ідеологізацією та просвітою. Саме ці несвідомі лекала, як і раніше, визначають найважливіші аспекти життя традиційного суспільства, виступають основною опорою з боку національних держав, які намагаються протистояти західному ліберально-демократичному коду, його мережеві природі та гнучкій ціннісній системі.

Передбачається, що ті сили, які прагнуть багатопольярного світу, що запроваджує різноманіття соціально-політичних, релігійних, ціннісних, економічних та культурних систем, підготують надійне підґрунтя для глобалізації. Вищесказане актуалізує звернення до проблеми соціальної регуляції, що передбачає вироблення спільної стратегії та ідеології, яка могла б поєднати елементи, що належать до різних культурно-історичних та цивілізаційних форм [2].

У соціальній регуляції діють системні сили, орієнтовані на встановлення певного внутрішнього порядку відповідно до раціонально визначених цілей та норм. Критерії визначення раціональності є специфічними й постійно уточнюються. Про це свідчить той факт, що в історії філософії під раціональністю розуміли різні феномени. Відзначаючи таке різноманіття значень раціональності, П. Гуревич пише: «По-перше, раціональність розуміється як метод пізнання дійсності, заснований на розумі. Це центральне значення походить від латинського кореня *ratio* (розум). Раціоналізація взагалі, яка виступає в тій чи іншій формах, є загальнолюдською вла-

стивістю різних сторін людської активності. Вона, отже, реалізується у філософській рефлексії.... По-друге, раціональність трактується багатьма вченими як певна структура, що має внутрішні закони та особливості. У цій спрямованості міркувань наукове мислення втрачає свою монополію на «раціональність». Ймовірно, і розум перестає в даному випадку бути визначальною характеристикою раціонального. Ідеться вже про специфічну впорядкованість, «притаманну різним формам духовної діяльності, в тому числі й не тільки наукової. Ця особлива «організованість», «логічність» протистоїть безструктурності, хаотичності, принциповій «невимовності»...» [4, с. 209-224].

Якщо раціональність може бути визначена як встановлення порядку, то антисистемні дії, що ведуть до хаотичного стану, є ірраціональними. Ірраціональні компоненти соціальної регуляції виникають як результат навмисних і/або незапланованих соціальних дій, що впливають із поведінки й свідомості суб'єктів соціальної дії і ведуть до руйнування існуючого соціального порядку, що є для переважної більшості людей незрозумілим, стихійно виниклим і несвідомо діючим, який не вкладається у звичні стереотипи сприйняття і мислення, існуючі конструкції соціальної дійсності.

Така перспектива часто пов'язана з перебуванням індивіда як прибульця, іммігранта, чужинця, біженця у чужій культурі. У процесах міжкультурної комунікації взаємодіють «звична» нормативно-ціннісна система власної культури і найчастіше незрозуміла нормативно-ціннісна система чужої культури. Індивід орієнтується на культуру «своєї» етнічної спільності, що оцінюється як еталон (еталонним може вважатися все, що завгодно: релігія, мова, література, їжа, одяг, поведінку і т. д.). Цей феномен давно відомий у соціальних та етнологічних дослідженнях як явище «етноцентризму» – наявність сукупності масових ірраціональних позитивних уявлень про власну культуру [14, с. 323]. Бруер і Д. Кемпбелл виділяють кілька основних показників етноцентризму:

- сприйняття елементів своєї культури як «природних» і «правильних», а елементів інших культур як «неприродних» і «неправильних»;
- розгляд звичаїв своєї групи як універсальних;
- оцінка норм, ролей і цінностей своєї групи як незаперечно правильних;
- уявлення про те, що для людини природно співпрацювати із членами своєї групи, надавати їм допомогу, віддавати перевагу своїй групі, пишатися нею і не довіряти, ба навіть ворогувати із членами інших груп [15].

Багато дослідників відзначають, що етноцентризм спочатку не несе у собі ворожого ставлення до представників інших культур і може поєднуватися з терпимим ставленням до міжкультурних розбіжностей. Крім того, ступінь вираженості етноцентризму у міжкультурній взаємодії є тим меншим, чим більше подібностей у способі життя комунікантів із різних культур, і тим значнішим, чим більше різняться культури, що контактують.

Якщо ціннісні орієнтації і способи поведінки, за-своєні в процесі інкультурації у рамках своєї культу-

ри, не стикаються з культурно-чужорідними феноменами, то культурні відмінності стають занадто явними і дратівливими, можливі конфліктні ситуації, в тому числі глобальні. Спочатку ідея глобального конфлікту була сформульована істориком Б. Льюїсом і політологічно розвинена С. Хантінгтоном, який стверджує фундаментальність та взаємовиключеність культурних відмінностей [9].

Противагою перетворення раціонального на ірраціональне є процес доповнення його регулюючого впливу у суб'єктно-об'єктних відносинах монологічною/діалоговою моделлю міжсуб'єктних соціальних комунікацій. Під монологічним типом спілкування мається на увазі тип односторонньої, або лінійної комунікації, яка передбачає відсилання повідомлень з певного центру для масової аудиторії. Спілкування у рамках владної вертикалі або традиційних мас-медіа цілком відповідає цій моделі. Негативними рисами даного типу комунікації виступає дефіцит зворотного зв'язку, орієнтація на перетворення людей на об'єкт впливу або засіб дії. Теоретичне оформлення даний підхід знайшов у біхевіористські-орієнтованих роботах Г. Лассуелла, присвячених технікам масової пропаганди [16, с. 222].

Практика використання соціальної раціональності у соціокультурній діяльності та політичній поведінці еліти, яка приховує за маніпулятивними технологіями соціальних комунікацій свої справжні цілі й задуми, сприяє виникненню ірраціональних форм свідомості й поведінки мас, що знаходить свій вихід у протестних рухах. Як справедливо пише Т. Шоріна: «Чим далі у буденне життя просувається технологічні мережі новітніх комунікацій, тим більше людина намагається створити для себе «гуманістичний» простір природного соціального спілкування... щоб не зійти з розуму від соціальної програмованості. Що стосується інших соціальних інститутів, що регулюють поведінку людей, то відвернення від них стає наслідком розчарування у ефективності реальної допомоги» [13, с. 109]. Однак навіть така поведінка не тільки не стає на заваді маніпулюванню, а може й стати його складовою. На думку Л. Ороховської, «мас-медіа, як функціональна система, що орієнтується на суспільну думку..., підхоплює і абсорбує протестні теми і може сприяти як їхній актуалізації, так і їхній втраті популярності. Висвітлення певних тем протесту дозволяє ЗМІ... із постійно змінними темами, підбору кадрів та коментарів формувати певну громадську думку» [5, с. 28].

Діалогова, або інтеракціоністська модель комунікації передбачає своєрідну «горизонтальну рівність» учасників інформаційного обміну, на противагу «вертикальній», побудованій за принципом «керівництво – підпорядкування», що властива монологічній моделі. Особливістю діалогової моделі є наявність зворотного зв'язку між учасниками комунікаційних процесів, відкритість та схильність еліти до діалогу з метою знаходження раціонального виходу з виникаючих соціальних проблем. Однак наявність зворотного зв'язку сама по собі ще не гарантує діалогічності комунікації. Принципово важливим стає тут обмін ролями.

З метою забезпечення рольового обміну, на думку М. Хатамі, міжцивілізаційна взаємодія має спиратися на:

- рівність сторін (повага до іншого й ставлення до нього як до рівного);
- відкритість як установка на ведення діалогу (інтенція на говоріння і слухання);
- взаємна терпимість і доброзичливість, взаємозбагачення сторін (взаємодопомога і взаєморозуміння);
- співчуття (емпатія до «болю ближнього»), витримка, вірність зобов'язанням і співпраця у політиці та міжнародних відносинах [10].

М. Хатамі вважає, що діалог цивілізацій дозволить подолати й внутрішньоцивілізаційні конфлікти як на Заході (криза у родині, криза у взаєминах людини і природи, етична криза у сфері наукових досліджень), так і на Сході (криза релігії, протиріччя між стратегіями розвитку економіки та культури) [11].

Кожна цивілізація має значну моральну інтегруючу силу, яка об'єднує все людство в одне єдине ціле. Діалог стає визнанням внеску кожної цивілізації у культурне багатство людства: «Жодна цивілізація не в праві привласнювати собі ті чи інші досягнення іншої цивілізації, так само, як і заперечувати причетність тієї чи іншої цивілізації до історії загальнолюдської цивілізації» [12, с. 11]. Велика відповідальність у цій місії лежить на владних елітах суспільств: «Взаємодопомога та співпраця – аж ніяк не тільки політична, соціальна і економічна потреба. Для того, щоб зблизити серця людей, потрібно зблизити їх, перш за все, на раціональному рівні. Протилежні філософські погляди та релігійно-етичні переконання роз'єднують душі та серця. І перш ніж зближувати серця, необхідно зближувати мислення людей. Зближення і взаємна приязнь людей придуть лише тоді, коли зусиллями великих умів будуть осмислені менталітет та духовні основи, вироблені людством, і суть цього буде доведена до свідомості кожного народу» [12, с. 19].

У даному визначенні форми діалогу соціальне і особистісне системно зв'язані один з одним в єдності комунікативного простору. Перший рівень діалогічної комунікативної взаємодії зв'язаний із матеріальним обміном та інституціональною взаємодією різних культурних утворень (діалог культур, діалог релігій, діалог суспільства і влади), що має об'єктивний історичний характер і виражає логіку світової історії. Другий рівень є суто особистісним, міжособистісним, вираженим у взаємному обміні цінностями та інформацією особистостей, у яких сформована раціональність цивілізаційного розвитку культури. Змішування даних рівнів діалогу одного з одним може призвести до звуження і, фактично, до згорання смислового поля діалогу культур як живого процесу, що розширюється. На слушне міркування І. Следзевського, «...такого роду небезпека зв'язана або з реіфікацією діалогу (ототожнення його з обміном «продуктами цивілізацій»), або з його надмірною персоналізацією (ототожнення з діалогом офіційних осіб – «представників цивілізацій»)» [8, с. 147-148]. Таке зауваження справедливо, наприклад, щодо еліти, що відчуває вплив ліберально-модерністських цінностей та стандартів поведінки, і мас, що залишаються під впливом традиційних норм.

Чи досяжний діалогічний ідеал через розвиток одних тільки інформаційних потоків, технологій? Ще п'ятдесят років тому методи нашої комунікації вважали б науковою фантастикою. Сьогодні за допомогою смартфона можна дзвонити, бути в Інтернеті, грати в ігри, запускати вкладки; за допомогою сайтів типу Facebook і Twitter можна звертатися до безлічі людей водночас. В очікуванні комунікацій майбутнього вчені пророкують прихід доповненої реальності у формі смартфона або окулярів, що дають можливість побачити у режимі реального часу цифрову інформацію про те, на що дивишся. Унікальність погляду на світ крізь технологічний шар складається в тому, що система доповненої реальності може поширюватися і на людей. Очікується також ліквідація мовних бар'єрів у зв'язку з появою пристроїв, здатних перекладати миттєво. Винятково важлива роль інформаційних технологій в сучасному суспільстві дає привід багатьом авторам весь етап сучасного суспільного розвитку називати «інформаційним суспільством».

Завдяки новим інформаційним технологіям принцип мережі може бути забезпечений у всіх типах процесів та організацій. Зростання й ущільнення суспільної комунікації заохочує відкритість суспільства, посилює в ньому діалогічні процеси. У цих умовах втрачає деякі свої переваги влада, заснована на авторитарно-командних, монологічних методах. Якщо владна вертикаль значною мірою спирається на безапеляційне навіювання традиційних порядків, то діалогічні практики, навпаки, припускають, що традиції змушені пояснювати себе, ставати відкритими для запитування або дискурсу [3, с. 86].

Однак суспільство, насичене інформацією, не обов'язково є відкритим й діалогічним. Якщо в авторитарному суспільстві раптом з'явиться багато комп'ютерів й запрацює безцензурний Інтернет, від цього дане суспільство не стане вмить діалогічним. Адже по-справжньому життєздатний діалог є результатом довготривалих зрушень у культурі суспільства, а не миттєвий ефект його оснащення новітньої комунікативної технікою. Відповідно, інформатизація як технологічна стратегія влади може непогано уживатися із авторитарним правлінням. Не є діалогічною за визначенням і мережева структура, адже у політиці існують елітні й навіть терористичні мережі.

Інформаційне суспільство може бути найефективнішим тільки в умовах відкритого громадянського суспільства, конститутивним елементом якого, крім іншого, виступають свободні ЗМІ. Отже, саме комунікація як така, а не просто інформація стає головною стратегічною грою суспільства, вирішальною щодо успіхів та невдач індивідів, організацій, громадських груп, цілих спільнот. Нині становище культур все більше визначається якістю комунікації, ніж інформації.

Висновки

Соціокультурна багатоукладність сучасного світу виявляє дефіцит розуміння, що актуалізує значущість розробки інструментарію міжкультурної комунікації. Діалогові та конфліктні форми міжкультурної взаємодії, що виростають із культурних відмінностей, є, відповідно, діями системних сил та окремих індивідів, орієнтованими на встановлення певного порядку від-

повідно до раціонально визначених цілей та норм, а також антисистемними (іраціональними) діями, що ведуть до хаотичного стану і руйнування досягнутого порядку. Ступінь переважання у системі соціальної регуляції раціональних елементів, що визначаються інституційно-державним характером, або іраціональних елементів, продиктованих культурною специфікою, обумовлена залученням до конвенціональних способів реалізації поставлених цілей або використанням імперативних методів, маніпулятивних технологій соціальних комунікацій.

Список літератури

1. Абисова М.А. Перфекціоністський ідеал егалітарного суспільства // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник науковий праць. – Вип. 2 (22). – К.: НАУ, 2015. – С. 27-32.
2. Бандурин А.П. Социальная регуляция: рациональное и иррациональное / А.П. Бандурин. – М.: Социал.-гуманитар. знания, 2005. – 299 с.
3. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гидденс. – М.: Весь Мир, 2004. – 120 с.
4. Гуревич П.С. Поиск новой рациональности (по материалам трех всемирных конгрессов) / П.С. Гуревич. // Рациональность как предмет философского исследования; [отв. ред.: И. Пружинин, В. Швырев]. – М.: РАН Институт философии, 1995. – С. 209–224.
5. Дугин А. Четвертая политическая теория. Россия и политические идеи XXI века / А. Дугин. – СПб.: Амфора, ТИД Амфора, 2009. – 351 с.
6. Лич Э. Культура и коммуникация / Э. Лич. – М., 2004. – С. 10.

М.А. Абисова

КОММУНИКАТИВНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КУЛЬТУРНЫХ РАЗЛИЧИЙ В ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ

Статья исследует коммуникативные возможности социокультурной многоукладности современного мира на пути достижения взаимопонимания представителей различающихся культурных сообществ. Межкультурная коммуникация предстает как диалектическое единство диалога и конфликта культур, в рамках которого, с одной стороны, в соответствии с рационально обозначенными целями и нормами нивелируются существенные различия между культурами, а с другой, под влиянием иррациональных факторов – обостряются.

Ключевые слова: диалог, конфликт, коммуникативный потенциал, межкультурная коммуникация, информационное общество.

M. Abysova

COMMUNICATIVE POTENTIAL OF CULTURAL DIFFERENCES IN THE INFORMATION SOCIETY

The article explores the communicative possibilities of the multi-modular form of the modern world on the road to mutual understanding of representatives of unlike cultural communities. Intercultural communication is considered to be a dialectical unity of the dialogue and the conflict of cultures, within the framework of which, on the one hand, in accordance with rationally defined goals and norms significant differences among cultures are leveled, on the other, under the influence of irrational factors – aggravated.

Key words: dialogue, conflict, communicative potential, intercultural communication, information society.

УДК 141.7

Л.В. Броннікова

КОМУНІКАТИВНІ ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ В НАУЦІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Анотація. У статті розглядаються зміни у системі комунікації в сучасній науці. Відмічається, що кардинально нових форм взаємодії вчених не виникає. На трансформації традиційних форм співпраці вчених впливають соціокультурні чинники. Одним із найважливіших є феномен інтелектуальної міграції.

Ключові слова: комунікація, наука, інформаційне суспільство, міждисциплінарність, інноваційний парк, інтелектуальна міграція.

Вступ

У XXI столітті наука стає іншою, що є абсолютно очевидним. Усі зміни, які відбуваються у складних та багатоманітних відносинах між наукою і суспільством, відображаються у системі наукової комунікації. Сама тема наукової комунікації фактично охоплює собою весь комплекс проблем науково-пізнавальної діяльності загалом. Традиційна філософська про-

7. Ороховська Л.А. Особливості взаємодії мас-медіа і держави в інформаційному суспільстві / Л.А. Ороховська // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник науковий праць. – Вип. 2 (24). – К.: НАУ, 2016. – С. 25-28.

8. Следзевский И.В. Диалог цивилизаций как смысловое поле мировой политики / И.В. Следзевский // Общественные науки и современность – 2011. – No 2. – С. 147-148.

9. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций / С. Хантингтон; [Пер. с англ. Т. Велимеева. Ю. Новикова]. – М.: АСТ, 2003. – 603 с.

10. Хатами С.М. От города мира к миру городов / С.М. Хатами – М., 2002. – 193 с.

11. Хатами С.М. Традиция и мысли во власти авторитаризма / С.М. Хатами. – М.: Изд. Моск. Ун-та, 2001. – 288 с.

12. Хатами С.М. Диалог цивилизаций – путь к взаимопониманию / С.М. Хатами // В человеке сосредоточены душа Востока и разум Запада. ЮНЕСКО, 29.10.1999. – М.: Изд-й центр ИСАА при МГУ, 2001. – С. 11.

13. Шоріна Т.Г. Про деформації суб'єктивних орієнтацій в сучасному суспільстві / Т.Г. Шоріна // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник науковий праць. – Вип. 2 (24). – К.: Видавництво Національного авіаційного університету, 2008. – С. 106-111.

14. Этнопсихологический словарь / Под ред. Крысько В.Г. – М.: МПСИ, 1999. – 343 с.

15. Brewer M.B. Ethnocentrism and intergroup attitudes: East African evidence / Marilyn B. Brewer, Donald T. Campbell. – N.-Y.: Halsted Press, 1976. – 218 p.

16. Lasswell H. Propaganda Technique in the World War / Harold D. Lasswell. – London: Kegan Paul, Trench, Trubner & Co., 1927. – 244 p.

блематика суттєво доповнюється завдяки аналізу використання комунікаційних технологій у різних сферах життєдіяльності суспільства, і, зокрема, в науці, якій зростає кількість та значущість міждисциплінарних досліджень. Складність об'єктів наукових досліджень – таких, як адронний колайдер або новітні потужні телескопи – передбачають наявність групи науковців, що проводять спостереження та експери-